

До
Председателя на Комисията по
здравеопазването
към 44 Народно събрание на Р България
/водеща/

До
Председателя на Комисията по
образованието и науката
към 44 Народно събрание на Р България
/участваща/

СТАНОВИЩЕ

от

Инициативна група училищни психолози и педагогически съветници

Относно: Законопроект за съсловната организация и дейността на психолозите в Република България (Сигнатура: 854-01-61, Дата на постъпване: 29/06/2018, Сесия: Четвърта сесия, Текст на законопроекта: [854-01-61.pdf](#)), внесен от 7 депутати от ОБЕДИНЕНИ ПАТРИОТИ – НФСБ, АТАКА и ВМРО

**УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯ,
ДАНИЕЛА АНАСТАСОВА ДАРИТКОВА – ПРОДАНОВА,**

**УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯ,
МИЛЕНА ЦВЕТАНОВА ДАМЯНОВА**

Обръщаме се към Вас, като общност на психолозите и педагогическите съветници работещи в сферата на предучилищното и училищното образование, във връзка със Законопроект за съсловната организация и дейността на психолозите в Република България, към който текст имаме аргументирани възражения, както и към начина, по който е внесен в Парламента на Р България и евентуално предстои да се въведе. В нашата професионална общност, все още организирана на неформален принцип, има редовни членове на Дружество на психолозите в Р България и такива, които не са членове на тази организация и/или членуват в други такива или не са членове на никакви организации. Независимо от това, всички сме обединени като професионалисти, практикуващи в сферата на предучилищното

и училищно образование на длъжност „психолог“ или „педагогически съветник“, за това да има Закон, с който да се регламентира професионалната дейност на психолозите в съответствие с Европейското законодателство, и от аргументираните възражения към внесенния Законопроект. Въвеждането на подобни доякъде планирани организационни промени за професионалната практика на психолозите в България засяга практикуващи психолози във всички сфери – в публичния – обществен и в частния сектор, като има отношение и към висшето образование за придобиването на професионална квалификация на психолозите с образователно-квалификационни степени и научни такива, както и към продължаващото им професионално развитие. По отношение на практикуващите специалисти в системата на предучилищното и училищно образование е още по-специфично, защото в момента на длъжностите „психолог“ и „педагогически съветник“ се назначават специалисти, които в системата като статут са изравнени с пълно на длъжност педагогически специалисти, съответно приравнени като заплащане на „учител“, по без възможност за кариерно развитие в тези рамки. В този организационен контекст на длъжност „педагогически съветник“ или „психолог“ в ЗПУО и според Наредба 12 за статута и професионалното развитие на педагогическите специалисти, в сила от 01.09.2016г., директорите на училища и детски градини могат да назначават специалисти, които са с образователно-квалификационна степен (ОКС) по психология на длъжност „психолог“ – съответно бакалавър или магистър или и двете по психология, а на длъжност „педагогически съветник“ специалисти с ОКС бакалавър или магистър по психология, педагогика и социални дейности.

В този Законопроект не са взети предвид и нашите искания относно *статута, дейностите и условията на труд на училищните психолози и педагогическите съветници, отразяването им в нормативните документи в училищното и предучилищното образование*, изразени с общо две писма - първото с вх.№18-580/26.09.2016г. – МОН и с вх.№ ПГ-639-00-89/26.09.2016г. – КОИ към НС на РБ, и второто с вх.№18-267/11.05.2017г. – МОН и вх.№ ПГ-739-00-4/11.05.2017г. – КОИ към НС на РБ. Тези аргументирани искания също имат отношение към Законопроекта, защото доколкото сме запознати, работещите на тези длъжности към момента са около 1000 души и сред тях половината са психолози или с някаква ОКС по психология. Така че, според този Законопроект ще се окаже, че те не отговарят на изискванията и е необходимо да бъдат освободени от заеманите длъжности по трудово правоотношение.

Нашите, по който се въвеждат тази планирани промени чрез този Закон не отговарят на принципите за достатъчна прозрачност и информираност на практикуващите психолози. Не са точно формулирани и посочени информационни източници, които са актуални, за да се запознаят и на български език всички психолози и заинтересовани професионалисти.

ЦЕЛТА на аргументираните ни искания е този Законопроект да се върне за обществено обсъждане и редактиране от членовете на Общото събрание на ДПБ преди да се разглежда в този вариант от Комисиите по здравеопазване и тази по образование към Парламента на Р България.

По отношение на Законопроекта сме обединени като професионална общност в две области: 1. начина, по който е внесен в Парламента на Р България и 2. по отношение на съдържанието му /текста/, както следва:

1. Начинът, по който е внесен в Парламента има отношения към членовете на ДПБ, защото:

- Противоречи правото на членовете на ДПБ да бъдат навременно информирани и да получат достъп до информация за това на кое Общо събрание с приет с гласуване внесенният текст на Законопроекта. В такива случаи според Устава на Дружество на Психолозите в Р България това решение може да бъде оспорвано на Общо събрание на ДПБ, ако членовете му се възползват от правото си в Устава на ДПБ – чл. 7, ал.1, т. 5 („при съмнения в правомерността на решения и действия на управителните органи на ДРУЖЕСТВОТО, всеки член има право да поставя въпроса за преразглеждане пред Общото събрание.“).
- Също така могат да свикват Общо събрание по този повод, както е предвидено в Устава на ДПБ – чл.9, ал. 3 („Общото събрание се свиква с покана от Управителния съвет по негова инициатива или по искане на една трета от редовните членове на ДРУЖЕСТВОТО. Ако в последния случай Управителният съвет в едномесечен срок не отправи писмено покана за свикване, Общото събрание се свиква от съди по седалището на ДРУЖЕСТВОТО по писмено искане на заинтересованите редовни членове или натоварено от тях лице. Поканата трябва да съдържа дневния ред, датата, часа и мястото на провеждане и по чия инициатива се свиква. Поканата се публикува в електронния бюлетин на ДРУЖЕСТВОТО, най - малко две седмици преди насрочения ден. Изпраща се и лична покана на членовете.“).

Аргументи: Това може много да забави процеса по съгласуване със самите членове на ДПБ, което да доведе до невъзможност те или нечленуващи професионалисти да реагират своевременно.

- Законопроектът не е съгласуван с всички членове на ДПБ, както и с тези, които не са членове и ще ги засегне пряко, независимо дали работят на частна практика или в системата на предучилищното и училищно образование.
- Внесенният текст на Законопроекта няма автори – вносителите при депутатите от Парламента и не е ясно кога е гласуван от Общото събрание на ДПБ – не е посочен протокол с номер и дата.

2. По отношение на съдържанието му /текста/, защото:

- Чл. 1, ал. 2 поставя Камарата на психолозите като преобразуващо ДПБ в позицията на единствена и монополизираща организация, която няма да има алтернатива за психолозите по отношение на – от Мотивите за Законопроекта, стр.13, „уловията за упражняване на професионалната психологическа дейност, при ясни професионални и етични стандарти – споменава се за такива едва в Мотивите към законопроекта на стр. 17, че те са Общ регламент и Правилник на Европейската Федерация на психологическите Асоциации (ЕФПА) за Европейската сертификация за правоспособност в областта на психологията EuroPsy Certificate of Psychology. Според техните официални интернет страници и документи

(<http://www.europecollege.eu>) и (<http://www.atlantis.eu>) не се изисква членство в Камара на психолозите за получаването на такъв сертификат, а може да се кандидатства и индивидуално от даден специалист в областта на психологията по нейно съответно направление. Както и според за Директива 2005/36/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 07.09.2005г. относно признаването на професионалните квалификации (<http://www.europe.eu/official-journal-professional-qualifications-directive-2005-36.eu>) не е необходимо членуването в такъв тип Камара.

- урежда единствено статута на ДПБ, която от неправителствена организация с нестопанска цел, регистрирана по ЗЮЛНИЦ, се превръща в професионално-съсловна организация чрез този Законопроект и произтичащите от това промени за самата организация – като монополно овластена за сфери на дейност и квалификация на психолози;
- **Чл. 3, ал. 1** – не е ясно какво означава да упражняваш професията „под надзор“ – и в този смисъл кой има право да е „надзирател“, какви права и задължения имат „надзирателят“ и „надзираваният“? Това не може да се нарече една добра психологическа практика.
- **Чл. 4** – не е дадено определение за психолог като професия, което да го отграничи от други професии според Национален класификатор на професиите и длъжностите, актуален към 2018г.
- **Чл. 5, т. 3** – не е ясно какъв е Етичния кодекс (ако е на ЕФПА – къде е преведена последната му актуална към 2018 година версия на български език, за да се запознаят заинтересованите с него) и как КП ще следи за спазването му?
- **Глава 2, Функции, чл. 5, т. 1** – в такъв документ е важно ясно да бъдат формулирани основните права и професионални интереси на психолозите, а в този не са.
 - **Чл.5, т. 2** – Не може да издава становища за цялото професионално съсловие, защото не е ясен реда, нито структурата на това съсловие, нито критериите по които я определя. В момента няма законова регулация на професионалната дейност на психолозите, които практикуват в частния и публичния сектор в различни направления – практическа, научно-изследователска.
 - **Чл.5, т. 3** – Не е посочен кой е текста на Етичния кодекс и кой, как и дали има самата Камара има право да упражнява контрол по спазването му.
 - **Чл.5, т. 4** – не са определени правилата и професионалните стандарти за добра психологическа практика – липсват дефиниции и позовавания. Не е ясно формулирано как Камарата ще упражнява контрол върху спазването им във всички области на психологията като наука и професионална практика, включително висшите училища, научните институти, обществени, частен и неправителствен сектори.
 - **Чл.5, точки 5,6,7,8,9,10,11,12 и въобще чл. 5** като цяло показва съсредоточаване на цялата власт при организиране, контролиране, санкциониране на дейността на психолозите, както и при обучението, квалификацията и правоспособността им да практикуват, тарифите на основни психологически услуги, което е конфликт на интереси и предпоставка за корупционни практики.

- От чл.7 до чл. 15 не е ясен регламента на всички структури като в чл.15, ал. 4 не става ясно как КП осигурява защита на данните в Регистъра от неправомерен достъп? До колко това е съобразено с **Общ регламент за защита на личните данни (GDPR)**, въведен от 25 май 2018г. във всички държави-членки на Европейския съюз. Дали КП може да е администратор на лични данни? Ако – да, кое ще е назначеното длъжностно лице по защита на личните данни, така че да не е в конфликт на интереси и да е спазен общия регламент за защита на личните данни (GDPR). Това засяга и чл.24, ал.1 и точки от 1 до 9 и ал. 2 и 3. Регистърът е публичен, т.е. всички лични данни са публични и съответно задължителни, ако иска даденият специалист да е практикуващ, което противоречи на Общия регламент за защита на личните данни и правото на отказ и др.
- **Чл. 9** – Не е ясен Устава.
- **Чл. 23, ал. 3, т.7** – Подава се декларация, че лицето не е осъждано за умишлени престъпления от общ характер. Ако все пак лицето е осъждано и реабилитирано в Свидетелството му за съдимост това става видно, защо трябва да бъде лишено от правоспособност да упражнява професията си? Би могло да се изисква друг тип документ, като например Свидетелство за съдимост и Удостоверение от прокуратурата, че не са повдигнати обвинения към лицето в последните 2 месеца.
- В чл. 26 не са посочени конкретни професионални и етични стандарти за много сфери на професионална практика, включително и за заетите на трудови правоотношения в сферата на предучилищно и училищно образование – психолози, педагогически съветници. Към момента практикуващите училищни психолози и педагогически съветници спазват Етичен кодекс за работа с деца, съобразяват работата си с нормативни документи като ЗПУО, Наредба 12 за статута и професионалното развитие на педагогическите специалисти, в сила от 01.09.2016г., Наредба за приобщаващо образование, в сила от 27.10.2017г., Закон за закрила на детето и др. Възникват логичните въпроси: Как Етичните стандарти, които иска да въведе чрез Законопроекта КП ще са съобразени с тези нормативни документи, спрямо които професионалната им общност се съобразява и спазва в момента, съгласно трудово-правните отношения с институциите, към които работи всеки от тях? По принцип за спазването им следи РУО и МОН. Следователно на ниво нормативна уредба няма синхронизация, а това ще доведе до промени в нормативната уредба.
- Не е изяснен статута и състава и критериите за избор, както и функционирането на КП за въвеждане на EuroPsy Certificate of Psychology в България.
- В частта предварителна оценка на въздействието на Законопроекта и по-специално „Въздействие върху нормативната уредба“, то ще се наложи такава в Наредба №12, ако се спазват стандартите за EuroPsy Certificate of Psychology в България, което ще доведе до отстраняването от работа на много специалисти, работещи като психолози и педагогически съветници в сферата на училищно и предучилищно образование. Това може да доведе до сериозни последици, както за самите работещи специалисти, така и за системата на средното образование като цяло.
- В Преходни и заключителни разпоредби се наблюдава, че КП и ДПБ са почти слети, защото има препратки към устава на ДПБ и Етичния кодекс. Това ги прави

поднормативни актове по подразбиране. Дори печатния орган на настоящото ДПБ става печатен орган на КП.

- **Итак там** – ДПБ монополизира КП на база най-дългогодишно съществуваща неправителствена организация, което автоматично се означава, че е палеждна и работеща ефективно към момента. В Публичния регистър ДПБ има около 500 вписани членове, които на фона на действително практикуващите психолози, са сравнително малко, дори съпоставени на тези около 1000 специалистите „психолози“ и „педагогически съветници“, ангажирани в училищното и предучилищното образование, от които около половината са „психолози“ (приблизителни данни към момента).
- **Чл. 27, ал. 1** – право да упражняват професията психолог имат завършилите акредитирано висше учебно заведение с легитимна диплома за придобита съответна ОКС по психология – противоречи на Закона за висшето образование и на други закони и наредби, в които се посочва какъв вид специалисти имат право да заемат съответни длъжности в публичен и частен сектор. Не може това да зависи и да се определя от Камара на психолозите. Дали не е противоконституционно?
- **Чл. 27 и ал. 2** тук вече практикуващите носят лична отговорност за своята практика без да са ясни кои са Националните и Международни професионални стандарти, но тези приети от КП и защитата на правата и интересите на потребителите на психологически услуги. Къде са посочени и регулирани правата и интересите на тези потребители?
- **Целия чл. 28** е опит да се регулират всички сфери, сектори и видове дейности на всякакъв тип дейности и специалисти в областта на психологията, които не са в съответствие с ОКС и други придобити легитимни по съответни критерии знания и умения на специалистите. Освен това тези сфери и сектори и специалисти-психолози са с регулирани от други закони и наредби дейности, които няма как да се уеднаквят и да се контролират централно от КП. Това е в противоречие с доста закони, в които има текстове, които се отнасят до психолозите, работещи в определени сфери – средно, висше образование, в системата на МВР, на военните, на транспорта, на здравеопазването и т.н., включително и частния сектор.
- **Глава 5, Нарушения и санкции** – наблюдава се несъответствие с нормативната уредба и правомощията на КП, която става орган който глобява и взема приходите от глобите. Има ли право една съсловна организация да прилага Закон за административните нарушения и санкции? Следователно КП упражнява и законодателна и изпълнителна власт над своите „законово“ и задължително-припудително събрани членове, които плащат и членски внос, могат да бъдат и обучавани и глобявани от нея. А кой ще следи за нередности, допуснати от КП? Това отново е предпоставка за корупционни практики.
- **Итак там** – не е оправдана необходимостта Етичната комисия да се произнася за решението си при затворени врати, защото това би довело до злоупотреби. Дори в съдебния процес, когато делото е от важен обществен интерес, се допускат отворени заседания и публичен процес. Това би могло да постави КП над закона, като „държава в държавата“, което предполага незаконосъобразни отношения и злоупотреба с власт.

- Отново в Глава 5, **Нарушения и санкции**, също така се акцентира върху нарушенията без да е ясна защитата на правото на психолозите да упражняват професията си, така че да не се паруват основните им граждански права, особено в случай, че сигналите за нарушения се окажат неверни.
- Психолозите – психотерапевти, които имат квалификацията за това, членове са на Българска Асоциация по Психотерапия и евентуално задължително ще са регистрирани към КП, при налагане на санкция в случай на доказана вреда или некачествена психологическа услуга, към коя организация ще полесат санкцията? За едно и също нещо е недопустимо да бъдат налагани две санкции от различни организации, ако са сезирани и е доказано нарушение и в двете.
- В **Мотивите за Законопроекта** – наподобяването на Законопроекта със Закона за съсловните организации на лекарите, нотариусите, адвокатите и архитектите е подвеждащо и несъответно.
- Като заинтересовани от този Законопроект са посочени всички психолози на територията на страната, но изглежда вероятно най-заинтересовани да бъде приет в този му вид, да са само някои от управляващите ДПБ, които вместо с обичайните 20 000 лева от доброволен членски внос, ще разполагат с постъпления от стотици хиляди левове, без да се ангажират със защита на професионалните права на психолозите, предвид състоянието на организацията от няколко години насам. Например, въпреки поканите от членове на нашата професионална общност, от септември 2016г. до момента ДПБ нито веднъж не подкрепи инициативните групи на училищни психолози и педагогически съветници в опитите им да се промени статута, дейностите и условията на труд на училищните психолози и педагогическите съветници, отразяването им в нормативните документи в училищното и предучилищното образование.

ПРЕПОРЪКИ:

1. **Законопроект за съсловната организация и дейността на психолозите в Република България** да се върне за редактиране от членовете на Общото събрание на ДПБ преди да се разглежда в този вариант от Комисиите по здравеопазване и тази по образование към Парламента на Р България, защото е неетично заявен без да е съгласуван с Общото събрание на ДПБ и има аргументирани възражения срещу него като гражданска и професионална позиция на една голяма част от практикуващите в момента психолози и педагогически съветници в предучилищното и училищно образование.
2. Създаване на работна група от различните групи заинтересовани специалисти практикуващи психолози и такива от научни и академични общности за изработване на нов Законопроект за дейността на психолозите и съответстващи организационни структури, които да организират и въведат нужните промени в контекста на българската реалност съотнесена с Европейското законодателство и последващо негово приемане съобразно общественния интерес и Конституцията на Република България.